

Juryutlåtande – Allmän arkitekttävling om Hamn- och strandområde i Mariestad 2004/2005

Inledning

Mariestads kommun har i samarbete med Sveriges Arkitekter arrangerat en allmän arkitekttävling för hamn- och strandområdet i Mariestad. En prissumma på 750 000 SEK har stått till juryns förfogande. Förutsättningarna för tävlingen har beskrivits i ett särskilt tävlingsprogram som godkänts av juryn i juni 2004. Tävlingen startade den 16 augusti 2004 och varade till den 1 december 2004.

Tävlingsuppgiften

Syfte med tävlingen har varit att få idéer och finna långsiktigt hållbara lösningar till hur områdets olika delar skall användas i framtiden samt anslå gestaltungsprinciper för området som helhet. Resultatet av tävlingen ska kunna fungera som underlag för kommunens fördjupade översiktsplan för tätorten och som underlag för den närliggande utvecklingen av hamn- och strandområdet.

Idéer, lösningar och gestaltungsprinciper skall ta till vara, förbättra och utveckla områdets unika läge samt stärka kontakten mellan vattnet och staden i övrigt. Utvecklingskonceptet skall kunna förverkligas etappvis, under en lång period, varför konceptet skall tåla förändringar utan att helheten går förlorad.

I tävlingsuppgiften har ingått att ge förslag till hur olika funktioner skall placeras och samspela med hänsyn till områdets kvaliteter och begränsningar. Verksamheter får flyttas från nuvarande lägen om detta gagnar helhetslösningen.

Allmänna delmål

- Mark- och vattenanvändningen skall tillföra staden *nya verksamheter och kvaliteter*.
- En intressant och händelserik *strandpromenad* skapas inom hela tävlingsområdet.

KOMMUNLEDNINGSKONTORET

POSTADRESS 542 86 MARIESTAD
BESÖKSADRESS Stadshuset, Nygatan 17, MARIESTAD
TELEFON 0501-75 50 00
FAX 0501-75 50 09
HEMSIDA www.mariestad.se
E-POSTADRESS info@mariestad.se

- En spännande och intressant bryggmiljö bör tillskapas med plats för *småskalig handel, matställen* (gärna kopplad till vänerfisket) och andra aktiviteter.
- Tävlingsområdet ska som helhet och i dess delar gestaltas med *hög arkitektonisk kvalitet* beträffande bebyggelse, park, övriga anläggningar och områden.
- I Gamla stans närområde skall särskild hänsyn tas till denna stadsdels *kulturhistoriska och stadsbildsmässiga värden*.
- *Utsikten* från staden mot vattnet skall tas tillvara liksom utblickarna mot sjön från Nygatan och från Stockholmsvägen via Sjöhagaparken.

Tävlingsprogrammet innehåller härutöver målsättningar och riktlinjer beträffande båtar och småbåtshamnar, natur och parker, centrum för friluftsliv, turism, konferensverksamhet och evenemang, verksamheter samt gator, ledningar och farleder.

Inlämnade förslag

Ca 85 intressenter har hämtat ut tävlingshandlingarna. Vid tävlingstidens utgång hade 47 tävlingsbidrag inkommit. Samtliga förslag hade poststämplat eller lämnats in i rätt tid. Kravet på anonymitet hade inte brutits i något fall.

Utställning

Samtliga tävlingsbidrag har varit utställda för allmänheten under tiden 16 december 2004 – 27 februari 2005. Utställningen har varit välbesökt.

Juryn

Sten Bergheden, ordf. kommunstyrelsen (KS), **Stig H Johansson**, 1:e vice ordf. KS, **Ulla Göthager**, 2:e vice ordf. KS, **Björn Berggren**, ordf. KS:s näringsutskott, **Göte Andersson**, ordf. byggnadsnämnden, **Bo Jonsson**, planarkitekt SAR/MSA, **Agneta Persson**, landskapsarkitekt LAR/MSA och **Ola Kjellander**, arkitekt SAR/MSA. De båda sistnämnda utsedda av Sveriges Arkitekter.

Thomas Johansson, planeringschef och **Ann-Charlotte Eriksson**, planingenjör har varit tävlingssekreterare respektive tävlingsfunktionär.

En Teknisk kommitté har utsetts till stöd för juryns bedömningsarbete. Kommittén har haft följande sammansättning. **Lennart Bergquist**, kommunchef och sammankallande, **Leif Cederman**, stadsbyggnadschef, **Clas-Göran Crommert**, miljöchef, **Gunilla Broberg**, kultur- och fritidschef, **Ulf Vallgren**, gatu- och **Anders Dagsberg**, stadsträdgårdsmästare.

Bedömning

Tävlingsförslagen har bedömts utifrån kommunens huvudmålsättning att öka staden attraktivitet genom att stärka sambanden mellan stad och vatten samt inom denna ram tillföra Mariestad nya verksamheter och kvaliteter. Juryn har lagt särskild tyngd vid följande bedömningsaspekter.

- Huvudkonceptets innehåll och attraktivitet
- Funktionsinnehåll och samverkan mellan olika funktioner
- Inverkan på stads- och landskapsbild samt stadsplanering i angränsande delar av staden såsom trafik och parkeringslösningar.
- Arkitektur och grönstruktur
- Sociala aspekter i form av tillgänglighet, trivsel, mänsklig skala och trygghet.
- Mark- och vattenhushållning
- Kommunalteknik
- Etappvis genomförande.

Juryn har under perioden 16 december 2004 – 2 mars 2005 haft 8 sammanträden.

Tekniska kommittén har lämnat bedömningsunderlag beträffande kraftiga förändringar i strandlinjen, inverkan på stadsbilden, anläggande av kanaler, sandstrand och hamn öster om Karlsholme samt dagvattenhantering.

Tävlingsförslagen har som ett led i bedömningsarbetet ordnats i grupper beroende på hur bebyggelsen orienterats. Förslagen har först ställts mot varandra inom varje grupp och därefter har grupperna ställts mot varandra. Förslag där piren är intressant och flexibelt använd har premierats i första rummet. I ett långsiktigt perspektiv har även ett rationellt nyttjande av Katthavsområdet gillats av juryn.

Pristagare och priser

En enig jury har beslutat om följande pristagare och priser.

1-3 pris

1:a pris	<i>”Under asfalten finns en strand”</i>	300 000 SEK
2:a pris	<i>”Pireus”</i>	200 000 SEK
3:e pris	<i>”Strategi för en krympande stad som vill växa”</i>	100 000 SEK

Inköp

1	<i>”Samband”</i>	50 000 SEK
2	<i>”Marina Staden”</i>	50 000 SEK
3	<i>”Vägen till vattnet”</i>	50 000 SEK

Hedersomnämningen

1	<i>”Urbana näckrosor”</i>
2	<i>”Tre 04”</i>
3	<i>”Identitet & Utveckling</i>
4	<i>”Broar till Vänern”</i>

Motiveringar

1:a pris “Under asfalten finns en strand”

Förslaget disponerar tävlingsområdet på ett sätt som tilltalar juryn. Alla funktioner finns på plats i rätt läge. Det generella anslaget öppnar upp för ett framtida utvecklingsarbete utan att exakt föreskriva hur målbilden kommer att se ut. Ett drag av professionalism och ödmjukhet genomsyrar hela förslaget även i den språkliga tonen.

Förslagets förtjänster kan beskrivas som följer: Hamnverksamheten flyttas i allt väsentligt till den s.k. Katthavshamnen där möjligheten att skapa en ny hamn för en överskådlig framtid har gjort starkt intryck på juryn. Detta innebär inte att hamnlivet försvinner från piren och här har vi kärnan i analysen; För att kunna para båtliv med boende och folkliv krävs en realistisk infrastruktur. Den huvudsakliga Pirgatan blir en attraktiv hamngata i västerläge där möjlighet bereds för att nästan vad som helst kan hända. Flanörer, bilister, båttrailers, parader, krogliv, turism, handel allt kan finnas här. Mötet med Hamngatan har varit en viktig fråga. Förslagsställaren förskjuter Hamngatan och den nya Pirgatan, vilka möts i en platsbildning. I denna punkt behövs ytterligare studier med avseende platsbildning, bebyggelse, funktionsinnehåll m.m. Det faktum att förskjutningen finns är dock en skicklig hantering av frågan. Här finner vi också ytterligare en aspekt i förslaget som funnit juryns gillande. Den struktur som fullföljer silo-axeln får sin avslutning i en offentlig byggnad. I detta läge mynnar den urbana stadsgatan i hamnen och en storslagen utblick över Väneren skapas med hamnen som förgrund. Efter denna punkt definieras gatan av bebyggelse på ena sidan och hamn på den andra. Längre ut på piren bryts strukturen av en tvärsaxel. Juryn ser detta läge som en potential där indraget vatten från öster bör tillkomma. Stranden, som föreslås i viken norr om Gamla stan, kommer troligtvis att avslutas betydligt längre söderut än vad förslaget visar. Istället bör det fortsatta arbetet inriktas på att studera strategier för båthamn och ev. en tredje zon med bebyggelse ut mot pirspetsen. Det krävs även en bearbetning av pirbebyggelsen och skala.

Förslagets bearbetning av Karlsholme är låg varför lösningar från andra inköpta förslag kommer att inarbetas. Karlsholme kommer alltså att få ett förändrat innehåll men bibehålla sin karaktär av park - udde. I läget mellan badstranden och Karlsholme kommer en offentlig byggnad att placeras (även den med inspiration från inköpta förslag) Syftet är att kombinera ett offentligt innehåll med en förstärkning av Nygatans axel ut mot vattnet.

Från piren och stranden vill juryn utveckla ett sammanhängande parklandskap utvecklas genom Karlsholme, via Katthavshamnen till Sjöhagaparkens förlängning. Parklandskapet kommer delvis att transformeras i sin karaktär från plats till plats. Speciell omsorg kommer att krävas i passagen vid Katthavshamnen. Hamnen är kraftigt inskjuten i befintlig utfyllnad, vilket innebär för mycket schaktning. Genom att vrida hamnen 90 grader ut mot vattnet och flytta den utanför den befintliga strandlinjen anser juryn att en bättre helhet kan uppnås. Hamnen kan då i högre grad frigöra sig från Karlsholme som även framledes bör ha karaktär av en "fri udde" utan närgångna nya strukturer. Sett i ett längre perspektiv vill juryn med flyttningen även bereda möjlighet för en framtida bostadsbebyggelse som förläggs i strandlinjen och kanske en bit ut i vattnet. Angöring till bostadsområdet och hamnen kommer sannolikt att förläggas i öster längs en förlängning av Sjöhagaparken. Här krävs vidare studier som tar intryck av inköpta förslag. Juryn bedömer att följande zoner är möjliga för den fortsatta användningen av området mellan Strandvägen och vattnet; gata – verksamheter – park – bostadsbebyggelse – dagvattenhantering - hamn. På båda sidor om bebyggelseområdet skall friområde för dagvattenhantering säkerställas. Strategin

för dagvattenhanteringen finner juryn ofärdig. I det vidare arbetet ska dagvattenhanteringen lösas, vilket bedöms möjligt med den bearbetning som juryn föreslår. Bl.a. bör möjligheten att flytta det befintliga dagvattenutsläppet från området vid den tänkta badstranden till det västra hamnområdet utredas.

2:a pris "Pireus"

Juryn fascineras av detta förslag i många avseenden. Bortsett från omfattande mass- hantering och brister i båthamnarnas funktion är förslaget mycket välbearbetat i alla delområden. Samtidigt känns förslaget alltför färdigt. Generaliteten är låg för ett projektområde som ska utmynna i en översiktsplan med giltighet kanske 10-15 år fram i tiden. Juryn kan dock konstatera att flera delar i förslaget har mycket bra anslag och kommer att utnyttjas i det fortsatta arbetet. Dessa kvaliteter är tex kvarterens komposition där skala och detaljering känns övertygande, särskilt i de mycket väl avvägda sektionerna. Juryn vill också särskilt peka på de tilltalande idéerna kring Karlsholme. En utomhusscen i vattnet mellan uddarna kan säkert bli ett mycket fint inslag i parken.

Förslagets dagvattenlösning hör till de mest genomtänkta och skulle kunna utvecklas ännu mer i anslutning till förslagets "cournich".

3:e pris "Strategi för en krympande stad som vill växa"

Förslaget resonerar övertydligt kring aspekter av var vi befinner oss regionalt. Korrekt måhända, men inte en avgörande komponent. Däremot ska sägas att förslaget har en övertygande struktur och flexibilitet på piren. Piren har delats upp i olika längdaxlar. Dessa är; kvällssolskajen i sig varierad i olika teman där framförallt det intrikata mittersta temat vann gillande och kommer att användas. Bebyggelsestrukturen – täta fältet - där matargatan lagts på östsidan skapar en del komplicerade angränsningsproblem. Sedan följer öppna fältet med plats för vinteruppställning och utströdda volymer samt därefter båthamn. Mötet med Hamngatan i en liten rondell känns mycket tveksamt, och fungerar helt enkelt inte. En marknadsplats i mötet mot staden är en intressant idé men svårkombinerad med det läge som juryn funnit bäst för en badstrand. Förslaget har låg bearbetningsgrad öster om Gamla stan. Dagvattenhanteringen bedöms orealistisk med hänsyn till nivåerna i området

Inköp

"Samband"

Ett fascinerande och övertygande presenterat förslag, framförallt intressant för sina gårdsstudier och provocerande volymhantering ut mot bryggorna. Bryggstråk på distans från kaj uppskattades. Strukturens uppbyggnad längs f d järnvägsspåret känns omotiverad och mindre övertygande. Dagvattenpark 1 har fått ett alltför

dominerande läge norr om Gamla stan. Läget för den offentliga byggnaden i Nygatans förlängning är intressant.

”Marina staden”

Dispositionen av piren med en centralt placerad kvartersstruktur bedöms som intressant. Kanalhusen är spännande och kan, i ett läge längre ut på piren, kombineras med det vinnande förslaget. En offentlig byggnad längst ut på piren kommer sannolikt att ingå i det slutgiltiga förslaget.

”Vägen till vattnet”

I detta förslag är det bostadsstrukturen vid Katthavshamnen som har funnit juryns gillande. Den kommer sannolikt att användas som utgångspunkt för det vidare arbetet. I övrigt finner juryn inte något som har relevans i Mariestad. Omdispositionen av den befintliga piren ställer sig juryn mycket frågande till.

Hedersomnämmanden

”Urbana näckrosor”

Ett extremt genomarbetat förslag med detaljerade anvisningar för olika typologier i små informativa militärperspektiv. Inte heller här förstår juryn värdet med att uttrycka den f.d. dragningen av järnvägsspåret i stadsplanen. Spännande bostadsbebyggelse på pirar ut i öst.

”TRE 04”

Vattnet som sammanbindande axel genom hela tävlingsområdet var en komponent som vann uppskattning. Ett genomarbetat bostadsområde med vattennära boende. Föredömlig precision i handlingen och trovärdigt presenterat.

”Identitet & utveckling”

Belönas för sin djärvhet och sitt energifyllda anslag. Förslaget lider av skalfel men juryn har frapperats av förslagsställarens kompromisslösa och friska hållning. Juryn beundrar denna bedrift och beordrar fortsatt full fart framåt.

”Broar till Vänern”

Ett intressant projekt vars analys inte övertygar beträffande piren. Juryn är emellertid imponerad av en rad komponenter i projektet. Hotellet är en stilig byggnad, församlingshuset sitter fint i strandkanten och kromosom-huset har stark konceptuell kraft även om parkeringslösningen är orealistisk. Parkstråket in i staden ser väldigt övertygande ut tills juryn inser att förslagsställaren dristar sig att riva både den nya bussterminalen och det pampiga stadshotellet, gud så förbjude...

Riktlinjer för den fortsatta planeringen av tävlingsområdet

Efter arkitekttävlingen vidtar nästa del i utvecklingsarbetet. Nu skall synpunkterna lämnade från allmänheten öppnas och värderas. Seminarier kommer att anordnas. Arbetet kommer att bedrivas i en särskild projektgrupp bestående av representanter från kommunen och arkitekten bakom det vinnande förslaget. Projektgruppen kommer att ledas av kommunstyrelsen.

Juryn rekommenderar att en referensgrupp med sakkunniga och representanter för berörda intressen tillsätts. Referensgruppens uppgift ska vara att följa utvecklingsarbetet och bistå med sakkunskap och erfarenheter från processinriktat arbete i andra delar av landet och från utlandet.

Mariestad 2005-03-02

Sten Bergheden (ordförande)

Göte Andersson

Björn Berggren

Ulla Göthager

Stig H Johansson

Bo Jonsson

Ola Kjellander

Agneta Persson